

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ANETA KALOUSKOVÁ

.....

Flakon na parfém jako osobní objekt

ATELIÉR KAREL/ŠAFAŘÍK

VEDOUcí BAKALÁŘSKÉ PRÁCE PROF. AK. SOCH. MARIAN KAREL

ÚSTAV PRŮMYSLOVÉHO DESIGNU FA ČVUT 2017

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury
2/ ZADÁNÍ bakalářské práce

Jméno a příjmení: ANĚTA KALOUSKOVÁ

datum narození: 26.12.1993

akademický rok / semestr: 2016/17 6. SEMESTR

obor: PRŮMYŠLOVÝ DESIGN
ústav: 15150 ÚSTAV PRŮM. DESIGNU
vedoucí bakalářské práce: MARIAN KAREL

téma bakalářské práce: DESIGN VŮNĚ

zadání bakalářské práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

FLAKON NA PARFÉM JAKO OSOBNÍ OBJEKT

2/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

MODEL 1:1

3/ seznam případných dalších dohodnutých částí BP

VIZ PŘEDPISANÉ PŘÍLOHY Z PŮVODNĚ BAKALÁŘSKÉHO STUDIA PA ČVUT

Datum a podpis studenta

28.2.17 Kalus

Datum a podpis vedoucího DP

MARIAN KAREL

registrováno studijním oddělením dne

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT:
AR 2011/2012, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(ČJ)

(AJ)

JAZYK PRÁCE:

Vedoucí práce:

Ústav:

Oponent práce:

Klíčová slova
(česká):

Anotace
(česká):

Anotace
(anglická):

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

(Celý text metodického pokynu je na www.FA.studium/ke-stazeni)

V Praze dne 6. ledna 2012

podpis autora-diplomanta

OBSAH

ÚVOD	6-9
HISTORIE	10-13
SOUČASNÉ FLAKONY	14
NÁVRH TVARU	16-19
STRUKTURA	20 -23
SKICY	24 - 25
VÝROBA SKLO	26 - 27
VÝROBA POLYESTER	28 - 29
ZÁVĚR	31

úvod

Před koncem 19. století byla většina parfémů prodávána v obyčejných lahvičkách a až později přelita do osobních dekorativních flakonů. Od konce 20. století jsou již všechny flakony navrhovány pro konkrétní parfém. Mají za úkol zobrazit náladu parfému a cílí na konkrétní zákazníky. Tomu odpovídá jejich vzhled. Flakon tvoří první dojem a výrazně ovlivňuje, zda bude parfém zakoupen.

Můj návrh se vrací ke konceptu flakonu jako osobního objektu. Staví se do opozice vůči dnešní masové a neosobní produkci. Znovu objevuje parfém jako umělecké dílo a osobní rituál s ním spojený.

Cílový subjekt mé práce je žena. Žena, které záleží na estetice věcí, jimiž se obklopuje. Která chce obohatit svůj den o krátký a vznešený okamžik spjatý s aplikací parfému.

Parfém byl dříve vnímán jako luxusní záležitost, jako výsada vyšších vrstev, jako umělecké dílo. Dnes je konzumní společností vnímán jako samozřejmý a zcela běžný. Rituál spojený s aplikací parfému prakticky vymizel. Běžná aplikace pomocí rozprašovače zabere sotva pár sekund.

Můj návrh touží tento okamžik prodloužit a zachytit jeho křehkost.

Before the end of 19th century the majority of perfumes was sold in plain bottles and later poured into personal decorative bottles. Since the end of 20th century all perfume bottles are manufactured for their particular scent. Their purpose is to display the mood of the perfume and to aim at particular customers. That corresponds with their appearance. Perfume bottle creates the first impression and boldly affects if the perfume is going to be purchased.

My design is coming back to the concept of a perfume bottle as a personal object. Rediscovered perfume as a work of art and the ritual it connects with.

The target subject of my work is a woman. Woman who cares about the esthetics of things that are surrounding her. Who wants to enrich her day with short genteelly moment close knit with the perfume application.

Perfume used to be perceived as a luxury, as a privilege of a upper class, as a work of art. Today it by the consumer society taken as prevalent and standard. Ritual linked to its application did practically disappear. Usual perfume application using a spray lasts barely few seconds.

My design yearns to prolong this moment and capture its fragility.

„For me design isn't about creating something that is really different, but it's about finding things, noticing small differences in everyday life and trying to capture those small moments. and I think that those small moments of happiness or surprise or those small emotional movements it's what makes everyday life so rich and interesting so I guess design in the end has to be something that makes people happy. “

Okie Sato — Nendo

„A perfume is a a work of art, and the object that contains it must be a masterpiece.“

Robert Ricci

Historie

Parfémy byly od pradávna považovány za luxusní záležitost. Výrobě nádob a schránek určených k jejich skladování byla tedy věnována velká pozornost. Většinou byly vyráběny z drahých a ušlechtilých materiálů. Nádobu obsahující parfém byla považována za stejně hodnotnou, jako parfém samotný.¹

První důkazy o výrobě parfémů pochází z Egypta a Mezopotámie, odtud se rozšířila do Persie a Říma.

Na území Egypta se setkáváme se zlatými, měděnými nebo alabastrovými nádobami. K uskladnění vonných mastí byly taktéž používány nádobky dřevěné. Mnoho nádob bylo nalezeno i v hrobkách faraónů, což svědčí o jejich důležitosti.²

Na stejném území se také setkáváme s prvními skleněnými flakony. Ty byly malého rozměru a různorodých tvarů.³

V Palestině byly užívány skleněné lahvičky. Ty byly většinou z barevného skla s dlouhým úzkým krčkem. I zde byly parfémy nalezeny v hrobkách.⁴

V oblasti Severní Sýrie a Rhodosu byly používány flakony alabastrové tvarů antických amfor.⁵

V Řecku a Římě hrály parfémy velmi důležitou roli jak ve společenském, tak v náboženském životě. Řekové pro vonné látky vytvářeli ručně malované amfory, často i nádoby ve tvaru zvířat. Pro méně drahocenné parfémy byly používány pouze misky s víčkem.

V Římě se k uchování parfémů hloubily otvory do nitra drahých kamenů.⁶

Od prvního století př. n. l. se zde objevují i flakony z litého a foukaného skla.⁷

V oblasti starověké Číny se užívaly nádoby z lakového dřeva, jadeitu a porcelánu.

Od 4. století antická kulturní tradice postupně upadávala a tak velký vzestup výroby flakonů přišel až v 11. století v souvislosti s křížovými výpravami. Díky nim se do Evropy dostávaly nové druhy parfémů a s nimi i nové nádoby.

Ve 13. století se centrem výroby skla staly Benátky. Z italských zemí se pak flakony rozšiřovaly po celé Evropě.⁸

Od středověku byly mimo vonné kapaliny oblíbené také vonné látky v pevném stavu. Ty byly vkládány do schránek, které sloužily také jako šperky. V období renesance a baroka byl rozšířen takzvaný pomander, jehož název pochází z francouzského pomme d'ambre, v překladu jablko ambry. Jedná se o kovovou ornamentálně zdobenou kouli s malými komůrkami. Ty se plnily vonnými látkami. Pomandery prý měly nositele ochraňovat před morem.⁹

V období 17. a 18. století byla flakonérie velmi rozvinutá ve Francii. Navazovala na italskou tradici. Barokní flakony se vyznačovaly kónickými tvary. Ke zdobení bylo užíváno fazetování nebo rytin. Zátky byly skleněné či kovové.¹⁰

Období rokoka bylo charakterizováno velkým spektrem použití parfémů a rozmanitostí flakonů. Na území Anglie a Německa se v tomto období používaly i flakony porcelánové.

V poslední čtvrtině 18. století se ve flakonerii začíná projevovat klasicismus. Formy přejímaly klidnou linii a vycházely z tvarů antické keramiky. Ke zdobení se používaly hlavně brus a malba na mléčné sklo, která měla evokovat porcelán.¹¹

Na počátku 19. století byly charakteristické jednoduché tvary s minimalistickým dekorem. Zájem o flakonerii lehce ustoupil, neboť porevoluční francouzská aristokracie se přeorientovala na skromnější životní styl.

Éra Napoleona Bonaparte k flakonům znovu obrací pozornost. Používaly se flakony typu vinaigrette.¹²

Jednalo se o drobné schránky podobné již zmíněným pomanderům. Obsahovaly houbičku napuštěnou vonnými látkami, obvykle rozpuštěnými v octě (odtud pochází i jméno). Tato houbička byla umístěna pod perforované víčko.¹³

Od 30. let se používaly slavné flakony s rozprašovači.

Empírové sklo bylo stejně jako to klasicistní spíše jednoduché. Skleněné nádoby byly doplňovány kovovými klasicistními ornamenty.¹⁴

Během druhé poloviny 19. století se odvětví flakonerie začíná výrazně měnit.

V roce 1867 byly na výstavě v Paříži parfémy vyčleněny z kategorie hygieny a povýšeny na kategorii samostatnou. Zájem o parfémy vzrůstal s jejich

rostoucí dostupností. Dříve byly parfémy výsadou lidí vysokého sociálního statusu.

V poslední čtvrtině 19. století se však parfémy staly, díky inovacím v technologii výroby a použitím syntetických látek, dostupnějšími.

Parfémy byly prodávány v jednoduchých lahvičkách a později přelévány do zdobných flakonů dle osobního vkusu.

V roce 1906 se tvoří spolupráce mezi parfumérem Francoisem Coty a René Laliquem. Ten na Cotyho přání tvoří dekorativní flakon dostupnější širším vrstám.¹⁵

Od této chvíle se začínají spojovat určité vůně s jednotným komerčním flakonem.

Současné flakony

Nabídka parfémů je dnes velmi široká a každý rok se na trhu objeví nové vůně.

Vzhled flakonů má tedy za úkol zaujmout zákazníka. Z toho pramení i jejich velká extravagance, rozmanitost tvarů a barev.

Flakony mají tedy často ve své snaze upoutat pozornost tendenci sklouzávat svou podobou až ke kýči.

Jednodušší lahvičku si „mohou dovolit“ pouze velmi známé značky jako Dior či Chanel, u kterých je právě tvar flakonu již spojen s konkrétní řadou vůně.

V tomto případě je pouze drobně upravován historický design lahvičky.

návrh tvaru

Při navrhování tvaru flakonu jsem chtěla co nejvíce podtrhnout eleganci skla.

Prvotní inspiraci jsem hledala ve starých flakonech a to hlavně těch navrhovaných René Laliquem.

Dále jsem vycházela z prací Constantina Brancusiho a to v první řadě z jeho sérií Pták v prostoru. Zde mne inspiroval plynulý a elegantní přechod tvarů v harmonické křivce. Tento pocit jsem se snažila přenést i do svého návrhu a to v komunikaci zátky s hmotou flakonu.

Ergonomie v návrhu flakonu nehraje nijak výraznou roli. U mého flakonu se však počítá s tím, že jej žena při aplikaci uchopí do ruky.

Proto jsem se snažila, aby tvar lahvičky příjemně seděl v dlani. Detail na dně nádoby umožňuje přidržení prstem, které vyvolává dojem pevnějšího a bezpečnějšího uchopení.

V mém návrhu je klíčová samotná zátka, kterou jsem nahradila dnes běžný rozprašovač.

Tato zátka se zužuje do tenké tyčinky, která slouží k aplikaci parfému.

Díky tomuto způsobu aplikace, vycházejícímu z historických flakonů, se žena dostává do intimnějšího kontaktu s vůní.

V případě, že se hladina parfému dostane pod úroveň aplikační tyčinky, nanáší se parfém prsty, za pomoci otočení celé nádoby, jako tomu bylo i u historických flakonů.

Snažila jsem se, aby můj návrh byl nejen funkční ve smyslu designu, ale aby byl i objektem v sochařském slova smyslu.

Hrála jsem si s komunikací vnějšího a vnitřního prostoru objektu. Nitro flakonu je narušeno tyčinkou, která jím prochází jako dlouhá jehla a vnáší do něj napětí.

Zakončení tyčinky drobnou kuličkou symbolizuje kapku, zároveň díky němu vlastní kapka parfému k tomuto místu lépe přilne.

Nálada celého flakonu se pak mění podle vlastního množství parfému, které v daném okamžiku obsahuje.

Plné sklo zátky je v kontrastu s křehkou sklopinou samotné nádoby a zároveň komunikuje s parfémem v nádobě, tvořícím podobný optický dojem.

Je-li nádoba naplněna, jehla procházející kapalinou není tak zřetelná a působí jen jako přelud, dojem, optický klam. Jak parfém postupně ubývá, dostane se jehla těsně nad jeho hladinu a kapka na konci tyčinky touží ukápnout.

Této kapce pak v prázdném flakonu vychází samotná hmota skla vstříc a tvoří jev, vznikající při dopadu kapky na hladinu, zastavený v čase.

BRANCUSI, PTÁK V PROSTORU, 1928

RENÉ LALIQUE, LA PERLE NOIR, 1922

RENÉ LALIQUE, BOUCHON EUCALYPTUS, 1919

UKÁZKA POUŽITÍ TYČINKY VE FLAKONERII

TOKUJIN YOSHIOKA, MOON FRAGMENT, 2009

Struktura

Vzhledem k tomu, že můj návrh se vzdaluje moderním komerčním návrhům, rozhodla jsem se, že by se měl pohybovat na pomezí designu a volné tvorby.

Skleněný flakon jsem chtěla obklopit obalem, evokujícím jemnost, hebkost a křehkost. A to aniž by materiál musel nutně být hebký (např. textilní). Chci tak postavit vážné a pevné sklo do kontrastu s materiálem působícím jemným organickým dojmem.

První inspiraci jsem hledala v přírodě. A to ve strukturách mořských živočichů (korálů a hvězdic), v rostlinné říši (převážně ve strukturách květů), mikrobiologii, histologii.

Uvědomila jsem si, že tímto dojmem na mne působí drobné, hustě se opakující struktury.

Následně jsem inspiraci hledala v oboru parfému velmi blízkém a to módě. Konkrétně haute couture, která se velmi soustředí právě na detail, drobné výšivky z korálek a krajky. Haute couture je nepopíralně spjata s ženou, ať už ženou, která krajkou ručně tvoří, tak se ženou, které je oděv určen.

„Ženám náleží okázalý vzhled za závratné ceny, pro muže je tu strohý černý oděv, symbol nových hodnot rovnosti a šetrnosti, racionality, disciplíny, mírnosti a přísnosti. „ (Lipovetsky 2005: 106)¹⁶

Při hledání vhodného materiálu jsem narazila na šperky autorky Christel van der Laan, vyrobené za použití polyesterových visaček. Tento materiál mě zaujal natolik, že jsem se rozhodla s ním ve svém projektu experimentovat.

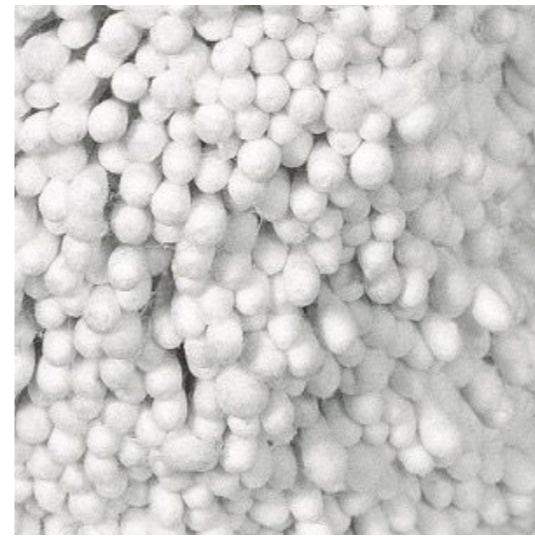
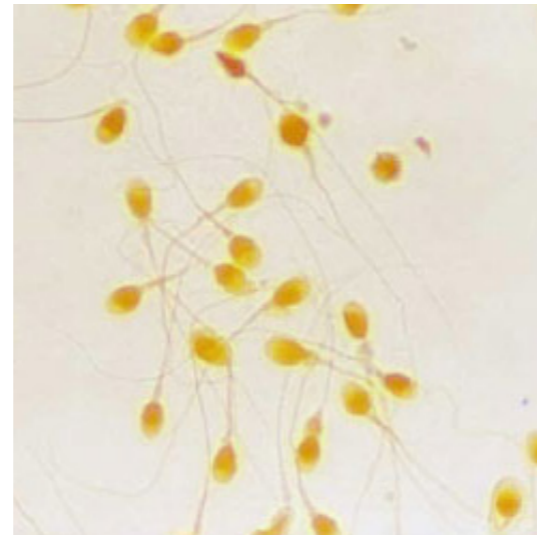
Jak jsem již zmínila, arfémy byly od pradávna považovány za luxus a výsadu vyšších vrstev. Výjimečnost a luxus bývá však až stereotypně spojován s konkrétními materiály. Pojem luxusu jako takového se však v průběhu historie mění. Produkty považované společnostmi za luxusní jsou dnes, stejně jako ty běžné, převážně vyráběny sériově. Co je tedy luxus? Dnes se největším luxusem stává ruční výroba. (viz zmiňovaná haute couture)

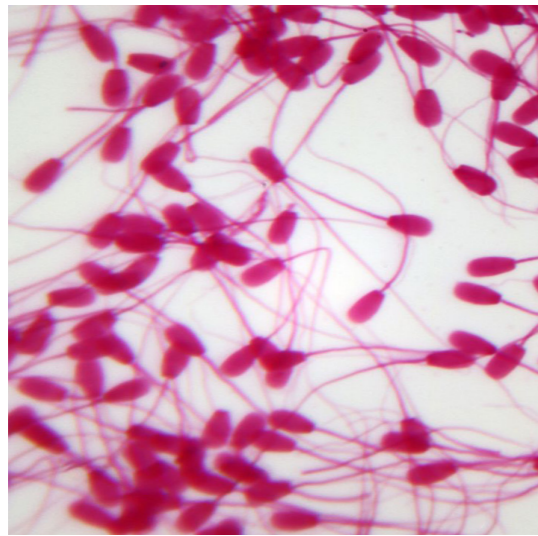
Použití těchto visaček se tedy nejen odvolává na samotné módní odvětví, ale staví tento materiál do pozice naprosto odlišné té, která mu byla společnostmi přidělena. Visačky jako symbol konzumu a neudržitelnosti jsou použity pro vytvoření křehké, intimní struktury. Ruční splétání pak odkazuje na drobné manuální práce v historii úzce spjaté se ženou a exkluzivitu Haute couture.

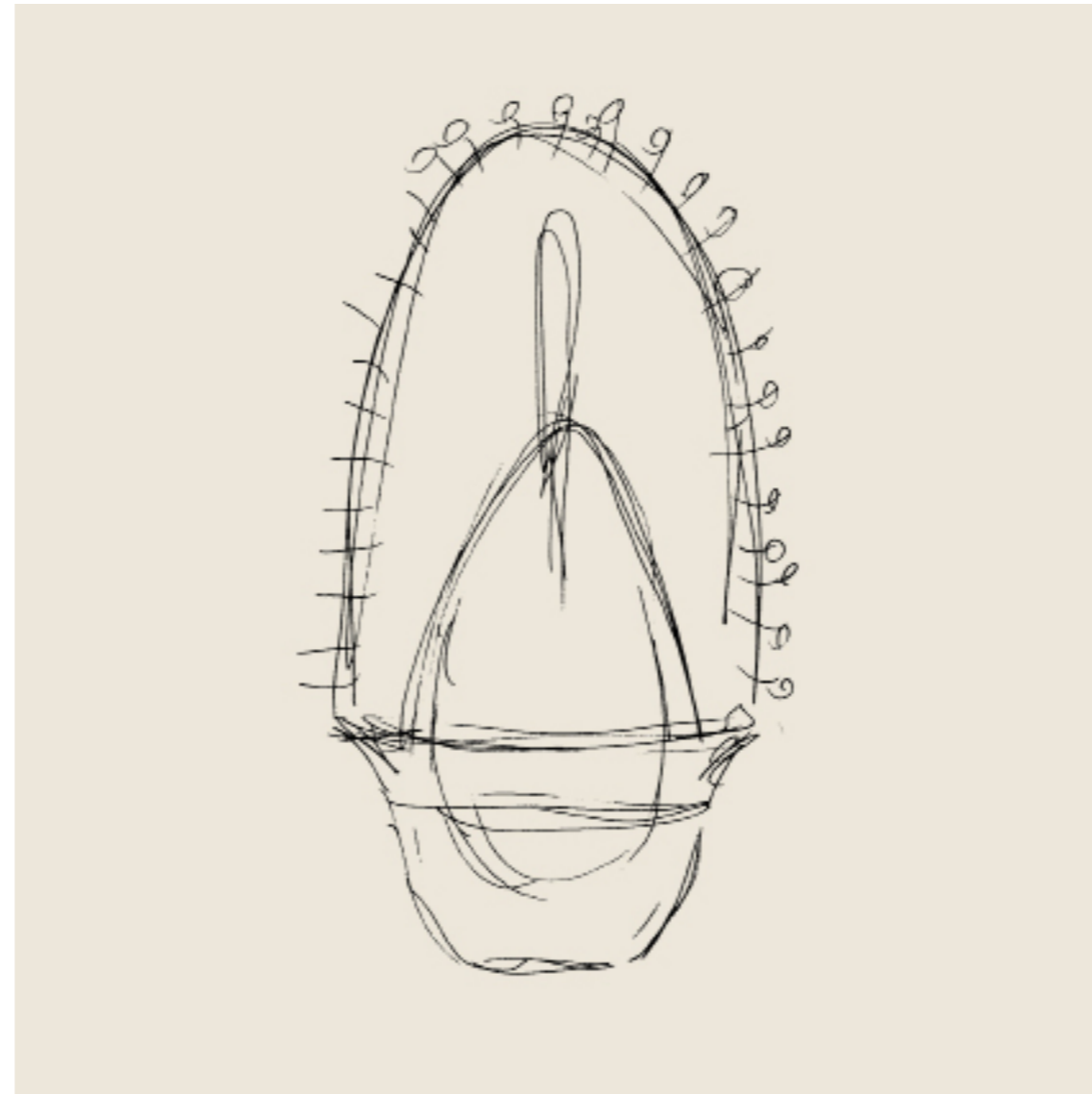
Z věci podřadné se stává věc luxusní.

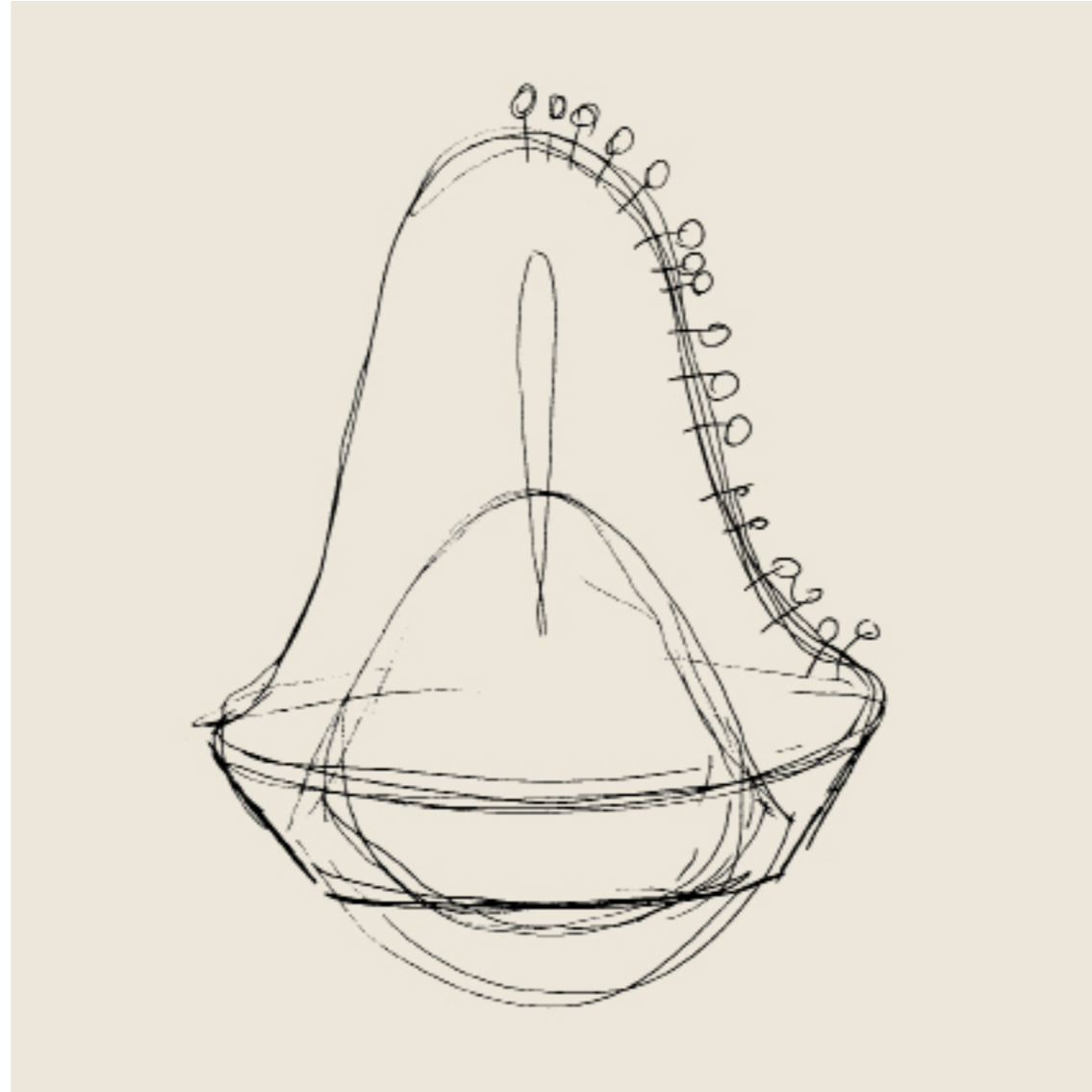

CHISTEL VAN DER LAAN, PRICELESS, 2004

výroba / sklo

Výrobou mého projektu se zabývala firma Detesk v Železném Brodě.

Pracuje s borokřemičitým sklem. To vyniká svou vysokoteplotní a chemickou odolností a nízkou teplotní roztažností.

Z tohoto skla se vyrábí široké spektrum výrobků technického a laboratorního skla.

Firma sklo dostává v trubicích, tyčích nebo profilech a ty následně zpracovává.

Tyče jsou nejprve upraveny na délku požadovanou k dalšímu zpracování.

K tomuto účelu se používá technika štípání, kdy je trubice bodově zahřívána „ostrým“ plamenem s příměsí vodíku.

Následně je za pomoci poklepu diamantovým hrotem v místě zahřátí rozštípnuta. Touto technologií vzniká velmi ostrý a přesný řez.

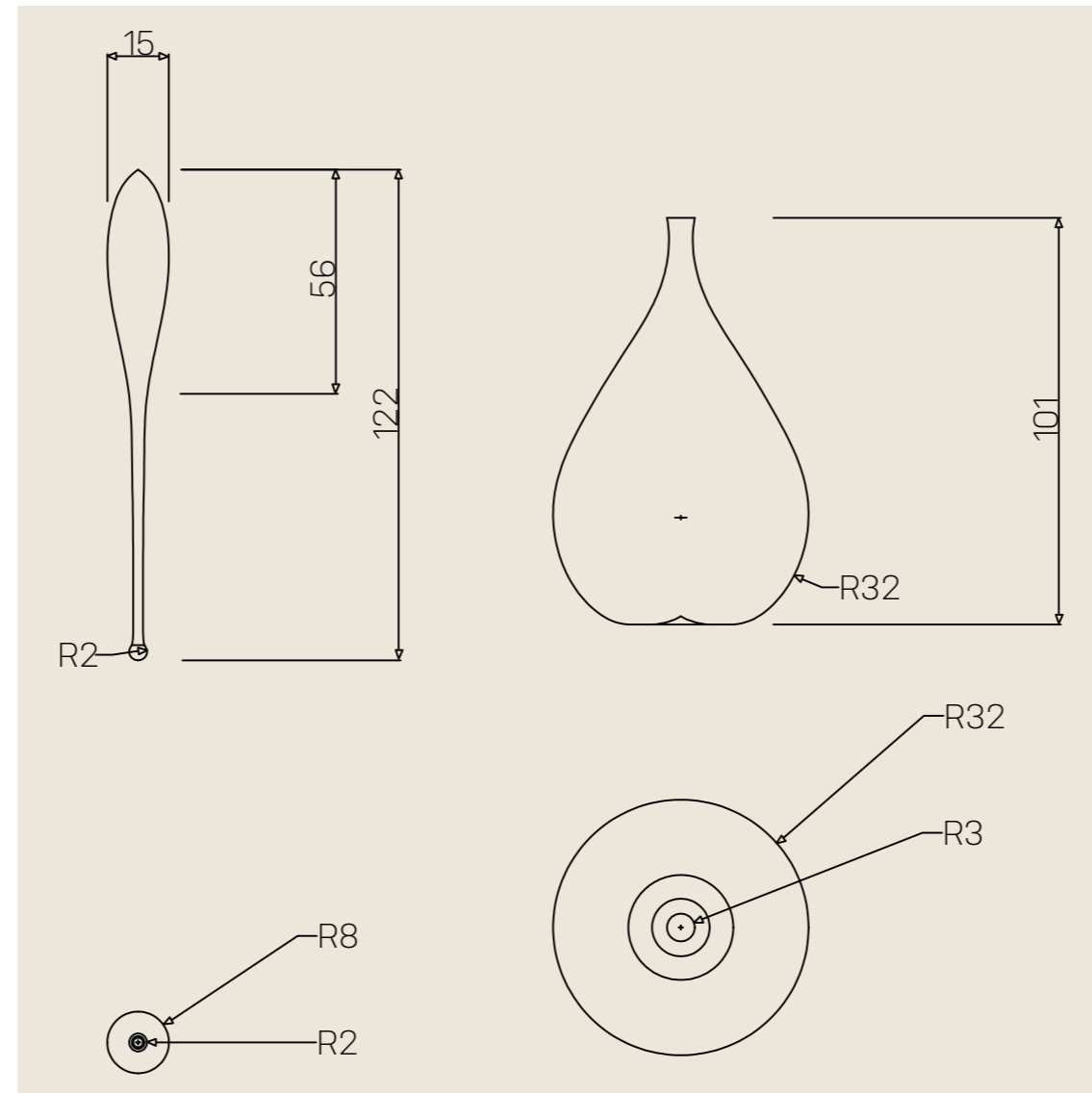
Řez je následně plamenem zataven a vzniká neostrá hrana.

Vlastní tvar je dosažen pomocí stroje na principu soustruhu. Stroj zajišťuje automatický přísun vzduchu a rovnoměrné otáčení. Samotné tvarování však probíhá manuálně.

Po dosažení požadovaného tvaru jsou výrobky temperovány v peci. Tím dochází k odstranění pnutí, které ve skle vzniklo při úpravě tvaru soustružením. Temperování se také používá jako meziproces k obnovení vnitřní struktury při tvorbě složitějších tvarů.

Po temperování mohou být předměty povrchově upravovány.

Tato technologie dovolila vytvořit velmi jemné detaily, kterých na huti dosáhnout nelze.

TECHNICKÝ VÝKRES (mm)

výroba / polyester

Tato část mého návrhu byla vytvořena ručním proplétáním a vzájemným spojováním visaček na formě.
K vytvoření struktury, obkloupující můj flakon, jsem použila okolo jednoho tisíce visaček.

závěr

Ve své bakalářské práci jsem se pro svůj blízký vztah k módě a díky oblibě parfémů rozhodla navrhnout flakon. Toto téma mě lákalo i proto, že jsem doposud nikdy nepracovala se sklem.

Protože tématem flakonerie se již zaobíral nespočet návrhářů a umělců, rozhodla jsem se postupovat spíše nekonvenčním způsobem a svůj design postavit na konceptu.

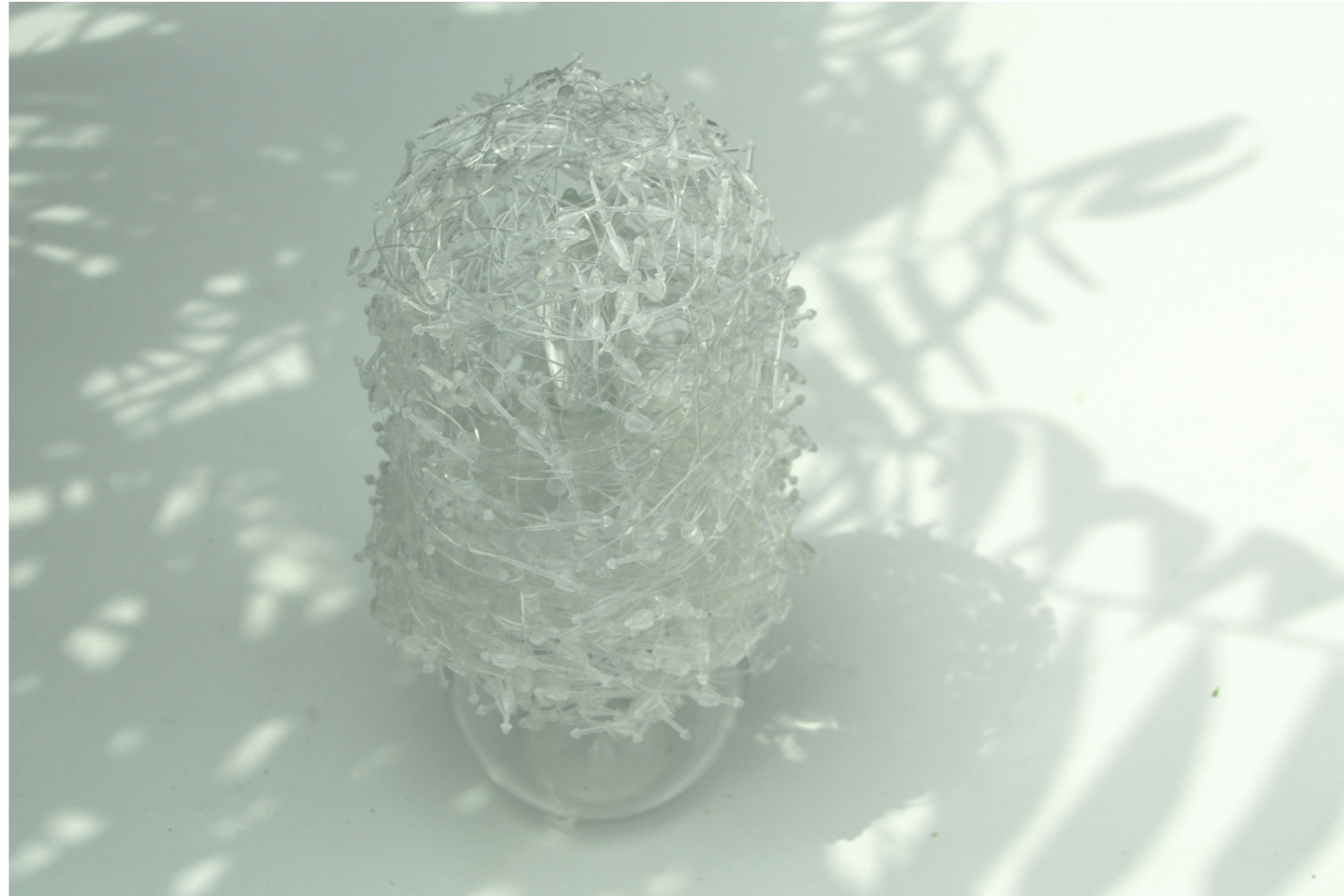

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

strana 12 - 13 zleva:

Starověký Egypt

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/95/25/82/95258267160f6a-28195677f8a9a555bc.jpg>

Starověký Řím

http://ancienttouch.com/perfume_bottles_1388RU.jpg

pomander 1550 - Francie

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/8f/10/3f/8f103f0b5f1c-664096d05970d426f73b.jpg>

pomander - Německo 16.st

https://www.google.cz/search?sa=G&hl=cs&q=perfumes+de+la+eda-d+media&tbm=isch&tbs=simg:CAQSIQEJ0oMuOVwvg9saiQELEKjU2AQa-AggLDAsQslynCBpiCmAAlAxlonhmTGcELtQvWfPsZtgudGesKwAv-3N-Ap7TeGLqMohTXON_1kthylLiJBowintC9_1B3R6BznK_1QpjU22n-TiPvhgEcNv4m2ba6sDZ6_107-AXObHrviviEKWOA24IIAQMCxCOrv4IGgoK-CAgBEgSC5uYSDA&ved=0ahUKEwiG4IL-If_TAhVnKMAKHb_iA4IQwg4lly-gAGbiw=6678bih=635#imgrc=0oMuOVwvg9siTM

vinaigrette - počátek 19.st

[https://www.picclickimg.com/00/s/MTQxNlgxMzI1/z/-x0AAOSwHHFY-mhw/\\$/Antique-Victorian-Etruscan-Vinaigrette-Scent-Bottle-v-Perfume-Bottle-_57.jpg](https://www.picclickimg.com/00/s/MTQxNlgxMzI1/z/-x0AAOSwHHFY-mhw/$/Antique-Victorian-Etruscan-Vinaigrette-Scent-Bottle-v-Perfume-Bottle-_57.jpg)

flakon s rozprašovačem - polovina 19.st

<http://i.ebayimg.com/images/i/381238509640-0-1/s-l1000.jpg>

Empír - polovina 19.st

<https://api.art.rmgp.fr/v1/images/83/111524/l?t=ghR-7G0bO1iTXrPrpJDrA>

René Lalique - 1906 - La Violette Pourpre

http://4.bp.blogspot.com/-a9qtoJ5yGfg/Vsfj1VbJ8_/AAAAAAAAA7E/lhdEQ-Cyw3uM/s1600/1614568_792944037429357_8733416701700078633_0.jpg

strana 17:

Brancusi - Pták v Prostoru - 1928

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/96/c8/e6/96c8e69b-c7f75c6372a6638200f69b10.jpg>

strana 22 - 23 zleva:

krajka

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/94/af/f9/94aff9031c1b9fb5db063876117e10eb.jpg>

spermatozoa - histologický preparát

http://www.scielo.cl/fbpe/img/jmorphol/v30n4/art45_f4.jpg

struktura z vaty

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/a7/bf/da/a7bfda9c2169d-d5b653b7d9ad264d984.jpg>

struktura z listů folie - Tara Donovan

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/1f/da/58/1fda587d89b185a-be7cecbf95991f7a1.jpg>

spermatozoa - histologický preparát

<http://www.carolina.com/images/product/large/316584.jpg>

krajka

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/58/43/6a/58436a04fee-d667aaf0e1dbd15179a51.jpg>

mořský korál

<https://imgur.com/LfQE7GS>

chobotnice

<https://i0.wp.com/www.manify.nl/wp-content/uploads/2016/05/Dodelijke-delicatesse-sannakji-lara-hughes-Flickr.jpg?w=1166&h=1663&crop&ssl=1>

strana 18 - 19:

René Lalique, La Perle Noir, 1922

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/8d/06/cb/8d06cb10355a4c-4fae12115576b5379b.jpg>

René Lalique, Bouchon Eucalyptus, 1919

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/d9/80/9d/d9809d9a9f92fd-4c13e458ed65617f19.jpg>

ukázka použití tyčinky ve flakonerii

http://www.designsbyj.com/bmz_cache/6/6a7595b93763d575ecb94f9-9f8b6f458.image.200x200.jpg

Tokujin Yoshioka Moon fragment, 2009

https://static.dezeen.com/uploads/2009/04/moon-fragment-by-tokujin-yoshioka-007_moon-fragment-credit.jpg

strana 21:

Christel van der Laan - Priceless 2004

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/3d/aa/21/3daa21d-d0a9c5839fd9d2c15a7e1745a.jpg>

ZDROJE

1 History and Evolution of Perfume Bottles

[online] dostupné z: <https://www.fragrancex.com/fragrance-information/the-history-and-evolution-of-perfume-bottles.aspx>

2 KÖNYVKIADÓ, Geopen: Parfémy století: svět vůní, flakonů a značek. Praha: Ikar, 2000. ISBN 80-7202-774-3.

3 LNĚNIČKOVÁ, Jitka / NOVÝ, Petr. Schránky vůní: české toaletní sklo od 18. století po současnost : doprovodná publikace k výstavě „Schránky vůní“ uspořádané Muzeem skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou v roce 1999 pod záštitou ministra kultury České republiky Pavla Dostála. V Jablonci nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, c1999. ISBN 80-901809-0-6., s. 41

4 Perfume Bottles Ancient Times

[online] dostupné z: <http://www.perfumes.com/perfume-bottles-ancient-times/>

5 MARDAGA, Pierre: Art and Parfum: historie des flacons, Liege 1989, ISBN: 0887405568, s. 10

6 Perfume Bottles Ancient Times

[online] dostupné z: <http://www.perfumes.com/perfume-bottles-ancient-times/>

7 MARDAGA, Pierre: Art and Parfum: historie des flacons, Liege 1989, ISBN: 0887405568, s. 14-19

8 LNĚNIČKOVÁ, Jitka / NOVÝ, Petr. Schránky vůní: české toaletní sklo od 18. století po současnost : doprovodná publikace k výstavě „Schránky vůní“ uspořádané Muzeem skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou v roce 1999 pod záštitou ministra kultury České republiky Pavla Dostála. V Jablonci nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, c1999. ISBN 80-901809-0-6., s. 41

9 VOKÁČOVÁ, Věra: Lavabo-flakon Uměleckoprůmyslové museum, katalog výstavy, Praha 1979

10 LNĚNIČKOVÁ, Jitka / NOVÝ, Petr. Schránky vůní: české toaletní sklo od 18. století po současnost : doprovodná publikace k výstavě „Schránky vůní“ uspořádané Muzeem skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou v roce 1999 pod záštitou ministra kultury České republiky Pavla Dostála. V Jablonci nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, c1999. ISBN 80-901809-0-6., s. 45

11 VONDRUŠKA, Vlastimil: Sklářství, Praha 2002, ISBN: 80-247-0261-4, s. 139-140

12 MARDAGA, Pierre: Art and Parfum: historie des flacons, Liege 1989, ISBN: 0887405568, s. 66

13 Vinaigrettes

[online] dostupné z: <http://candicehern.com/regencyworld/vinaigrettes/>

14 LNĚNIČKOVÁ, Jitka / NOVÝ, Petr. Schránky vůní: české toaletní sklo od 18. století po současnost : doprovodná publikace k výstavě „Schránky vůní“ uspořádané Muzeem skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou v roce 1999 pod záštitou ministra kultury České republiky Pavla Dostála. V Jablonci nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, c1999. ISBN 80-901809-0-6., s. 45

15 Historie Flakonů

[online] dostupné z: <http://www.parfemista.cz/historie-flakonu.htm>

16 LIPOVETSKY, Gilles. Věčný přepych. Přeložil Klára NĚMCOVÁ. Praha: Prostor, 2005. Střed (Prostor). ISBN 80-7260-144-X.

